

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Byamossarna, Arvika kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610209 Byamossarna
Mittpunktskoordinat:	1325216 - 6631796
Totalareal:	464 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Område är utpekade enligt Habitatdirektivet.
Fastigheter:	Arvika kommun: Bosebyn 1:2, 1:3, 1:58 & 1:85 Gunnarskogs-byn 1:6, 1:17, 1:20, 1:21, 1:28, 1:29, 1:32, 1:37, 1:40, 1:42, 1:43, 1:45, 1:47, 1:52, 1:80 & 1:88. Gunnarskogs-Ingarsbyn 1:40, 1:42, 1:45, 1:48, 1:49 & 1:51.
Ägandeförhållanden:	Delvis ägt av Bergvik Skog Väst AB och delvis privatägt.

Beskrivning av området

Natura 2000-området består till hälften av myrkomplexet Byamossarna och till hälften av skogsmark och tjärnar. Byamossarna är Arvikatraktens största myrkomplex. Komplexet omfattar ett tiotal mossar och topogena kärr, samt tjärnar, strängblandmyr och mosaikblandmyr. Vegetationen varierar från mosse- till fattigkärrsamhällen. Insprängt mellan myrmark och tjärnar ligger fastmarksholmar med skog av naturskogskaraktär. Området storlek i kombination med skog/myrmosaik och tillgång på öppet vatten, har medfört att Byamossarnas Natura 2000-område är av stor betydelse för fågellivet i trakten. Vidare är området med sin vildmarkskaraktär av betydelse för friluftslivet, området är särskilt omtyckt bland skidåkare.

Vad det gäller mänsklig påverkan är Natura 2000-områdets västra del, med ett nord-sydligt stråk av tjärnar, delvis skadat av vattenreglering. I övrigt är myrkomplexets hydrologi intakt. Områdets skogsmark är delvis påverkad av skogsbruk. Landskapet kring Natura 2000-området består främst av brukad skogsmark. Skogsmarken hyser dock på flera ställen höga bevarandevärden i form av spelplatser för tjäder, lämpliga födosöksplatser för tretåig

hackspett samt lokaler för naturskogsgynnade kryptogamer. Delar av kringliggande skogsmark samt ett mindre område i Natura 2000-området är klassat som nyckelbiotop eller naturvärdesområde i Skogsvårdsstyrelsen inventering.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
3160	Dystrofa sjöar och småvatten	23	45
7310	Aapamyrs	220	*
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn		225

*/Naturtypen 7310 utgår (felklassad) och ersätts av 7140.

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Byamossarna är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtyperna *dystrofa sjöar och småvatten* och *öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn* i Byamossarnas Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål**
Dystrofa sjöar och småvatten (3160)	<i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 45 ha omfattning. <i>Strukturer och funktioner</i> - Vattenkvalitet - Utbredning av vass och gungflyvegetation <i>Typiska arter</i>
Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140)	<i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 225 ha omfattning. <i>Strukturer och funktioner</i> - Vegetationen är naturligt lågvuxen på minst x ha. Högvuxna negativa indikatorarter täcker ej mer än 1 m²/ha. - Krontäckningen av träd och buskar ska vara mellan 0-x % och stamantalet ska vara mindre än 1000st/ha. - Arealen ska ha ostörd hydrologi och hydrokemi. - Utbredning av mosse- och kärrpartier ska bibehållas. - Förekomst av öppet vatten ska bibehållas. <i>Typiska arter</i>

**/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att ingående naturtyper ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

3160 Dystrofa sjöar och småvatten

- Naturliga omgivningar med intakta strandvåtmarker och strandskog.
- Opåverkad hydrologi. Vattenreglering får inte förekomma och negativ påverkan från eventuella tidigare regleringar, rensningar och dikningar ska minimeras
- Naturligt näringsfattigt och humusrikt, svagt surt vatten.
- Ingen påtaglig minskning av naturtypens typiska arter. De typiska arterna reagerar relativt snabbt på naturtypiska hotfaktorer. Förekomsten av de typiska arterna utgör ett mått på naturtypens bevarandestatus.

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

- Omgivningar med intakt naturmiljö.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Strukturer/formelement (strängar, höljor, gölar mm) bibehålls i samma omfattning och geografiska spridning. Undantag då förändringen är en positiv effekt av skötsel och restaureringsåtgärder eller då förändring beror på naturliga processer.
- Täckningsgraden av botten-, fält och buskskikt bör inte förändras nämnvärt. Undantag förändringar som kan klassas som naturliga eller en positiv effekt efter restaureringsåtgärd.
- Ingen påtaglig minskning av naturtypernas typiska arter.

Hotbild – Vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Potentiella hot mot Byamossarnas naturtyper:

- Produktionsskogsbruk i eller i anslutning till myrkomplexet och tjärnarna utgör ett hot mot myrens och tjärnarnas naturvärden. Kantzon mellan skog och myr/tjärn har en viktig ekologisk funktion för flera av myrens arter. Viktigt är att en generös hänsyn tas vid skogsavverkning i omgivningen.
- Körning med skogsmaskiner i myrens kanter samt tjärnarnas strandzon kan direkt och indirekt (avvattande effekt) skada naturtyperna. Skogsbilvägar och vägar i samband med avverkning ska undvikas över myren. Vägar i närheten av myren samt tjärnarna bör även planeras och övervägas noggrant så att dessa inte påverkar Natura 2000-området negativt.
- Förändrad hydrologi genom dikning och andra markavvattande åtgärder påverkar både flora och fauna negativt. Vattenreglering får inte ske.
- Torvbrytning.
- Spridning av kalk och andra ämnen, vilka kan ge drastiska förändringar på vegetationens sammansättning. Spridning av kemiska ämnen i områdets närhet får inte ske så att det kan påverka mossen negativt.
- Ökat kvävenedfall, vilket kan orsaka förändringar i växtsammansättningen t.ex. genom igenväxning av gölar och tjärnar.

- Utsättning av främmande arter eller fiskstammar får inte förekomma. Detta kan skada naturlig artsammansättning genom ändrade konkurrensförhållanden, spridning av sjukdomar samt negativa genetiska effekter.

Byamossarna saknar formellt skydd. Hotet mot myrmarken bedöms dock som låg till måttlig. Bevarandeåtgärderna är därför inte brådskande men skall verkställas under perioden 2005-2010. Hot i form av dikning och torvbrytning regleras av gällande lagstiftning.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna *dystrofa sjöar och småvatten* samt *öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn* i Byamossarnas Natura 2000-område uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus.

Gällande regelverk 2006

- Tillståndsplikt eller förbud mot markavvattning (11 kap 13-14 §§ Miljöbalken).
- Koncession eller tillstånd krävs för torvbrytning (12 kap 1-2 §§ Miljöbalken, Lagen om vissa torvfyndigheter 1985:620).
- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område.
- Samrådspplikt gäller enligt 12 kap 6 § Miljöbalken för t ex skogsbruksåtgärder.
- Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 § § miljöbalken. Vanligtvis gäller skyddet 100 meter från strandlinjen (både ut i vattnet och inåt land).
- Tillstånd krävs för utsättning av fisk (Fiskerilagen 2 kap 16 §).
- Hela området är av riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § Miljöbalken.
- Större delen av Byamossarna, utom en del i sydöst och nordöst, utgörs av våtmarker som ingår i klass 1 i våtmarksinventeringen, det vill säga de högst klassade objekten sett ur naturvårdssynpunkt.
- Hela Byamossarna ingår i myrskyddsplanen.

Vid samråds- och tillståndsärenden är det viktigt att beakta hela myrkomplexet, d v s även myrmark som ligger utanför Natura 2000-gränsen, samt myrkomplexets och tjärnarnas tillrinningsområden.

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder

1980 påbörjades en riksomfattande våtmarksinventering. Byamossarna och 25 andra myrar i Värmland bedömdes då ha så höga naturvärden att de kom med i Myrskyddsplanen för länet. Som en följd av detta har även Byamossarna tagits med i det europeiska nätverket av värdefulla naturområden, Natura 2000.

1999 antog riksdagen mål för miljö kvaliteten inom 15 områden som sedan utmynnade i de 15 Miljömålen. Dessa syftar till att vi inom en generation ska ha löst de stora miljöproblemen. Arbetet konkretiserades 2001-2002 genom att flera delmål antogs. Enligt det andra delmålet till miljömålet "Myllrande våtmarker" ska samtliga våtmarksområden i Myrskyddsplanen för Sverige ha ett långsiktigt skydd senast år 2010. På samma sätt står det i delmål ett till miljömålet "Levande skogar" att ytterligare 900 000 ha skyddsvärd skogsmark ska undantas från skogsproduktion till 2010.

Genom ett regeringsbeslut från 1999 har naturvårdsorganisationen (Naturvårdsverket genom Länsstyrelserna och kommunerna och Skogsstyrelsen genom Skogsvårdsstyrelserna) fått i uppdrag att säkerställa en del av den areal skyddsvärd skogsmark som ska undantas från skogsbruk samt skydda myrar i myrskyddsplanen. Säkerställandet ska ske genom användning av de olika verktyg som står till buds:

- Biotopskyddsområden (Skogsvårdsstyrelser)
- Naturreservat (Länsstyrelser och kommuner)
- Naturvårdsavtal (Skogsvårdsstyrelser)

Delar av skogen vid Byamossarna är utpekade som nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt i Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Dessa områden samt myrholmar och sumpskogar som inte kan avverkas utan att skada myrens värden ska säkerställas. Säkerställandet kan ske genom naturreservat, biotopskydd eller naturvårdsavtal. I övriga delar bör skogsbruk kunna bedrivas under förutsättning att generös hänsyn tas vid övergångszoner (skog/myr) samt vid körning med skogsmaskiner.

Markägare som berörs av eventuella förslag till åtgärder kommer att informeras för en diskussion om vilka åtgärder som är möjliga/lämpliga för ett långsiktigt bevarande av värdefull skog och myr inom området. I det här sammanhanget vill Länsstyrelsen poängtera vikten av att staten och markägarna har ett gemensamt ansvar inte bara för skogsproduktion utan också för naturvård i skogen. Åtgärder att diskutera kan därför handla om frivilligt sparande av områden, naturvårdshänsyn vid olika skogsbruksåtgärder, naturvårdsavtal, biotopskyddsområden och/eller naturreservat. När det gäller naturvårdsavtal, biotopskyddsområden och naturreservat ersätter staten berörda markägare för de inskränkningar i skogsbruket som hänsynen till naturvård medför.

Bevarandestatus idag

3160 Dystrofa sjöar och småvatten

Nationellt

Bruna skogssjöar är den vanligaste sjötypen i Sverige. Många av sjöarna är drabbade av försurning, reglering eller annan påverkan. I Europa är sjötypen mindre vanlig vilket motiverar dess utpekande inom Natura 2000. Trots att de många påverkade sjöarna är naturtypen dystrofa sjöar inte hotad i Sverige. Det stora antalet bruna skogssjöar i kombination med befintligt svenskt regelverk säkerställer fortlevnaden av sjötypen i Sverige.

Byamossarna

Inventering av Byamossarnas småvatten saknas varför bevarandestatusen är okänd. Tidigare myrinventering påpekar dock att stråket Stenstjärnet-Krokstjärnet-Åtjärnet-Dammtjärnet är vattenreglerat. Skadorna på Dammtjärns mossarna och Sundsmossen bedöms dock som ringa. Omfattningen av skadorna i den regleringspåverkade delen öster om Dammtjärns mossarna bör utredas. Trots negativ inverkan på tidigare växtsamhällen bidrar det skadade området till ökad mångformighet i myrområdet sett ur ett större perspektiv.

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

Nationellt

Under 1900-talet har den totala arealen av myrar minskat i landet. Förlusten av naturtypen beror främst på uppodling, storskaliga torvtäkter samt markavvattnande projekt. Trots exploateringen av myrmark finns idag stora arealer kvar. En stor del av myrarna är dock påverkade av mindre husbehovstäkter samt markavvattningsprojekt. Endast ett fåtal myrar i landet har idag en opåverkad hydrologi. Störd hydrologi kan på sikt leda till att mossarna bryts ner. I södra Sverige kan igenväxning av myrmark även komma att bli ett allvarligt problem. Igenväxningen beror här i många fall på ökat kvävenedfall.

Byamossarna

Byamossarna utgör det största myrkomplexet i Arvikatrakten. Myrkomplexets storlek tillsammans med förekomsten av fastmarksholmar med naturskog bidrar till att ett område av vildmarks karaktär. Vattenreglering har dock förekommit i flera tjärnar. I vilken grad vattenregleringen har påverkat myrvegetationen är oklart. Trots negativ inverkan på tidigare växtsamhällen bidrar det skadade området till ökad mångformighet i myrområdet sett ur ett större perspektiv. I övrigt är myrkomplexet hydrologi intakt.

Byamossarnas bevarandestatus för naturtypen *öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn* är oklar. Närmare undersökning av vattenregleringens påverkan samt förekomst av naturtypiska arter bör göras.

Uppföljning

För att bedöma ingående naturtypers bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Ett nationellt uppföljningsprojekt pågår. Komplettering kommer att ske då projektets riktlinjer och metoder är möjliga att tillämpa.

Bilagor

1. Avgränsning av Natura 2000-området.

Referenser

- Andersson, R. 1986. *Naturvårdsinventering i Värmland, Arvika kommun*. Länsstyrelsen i Värmlands län. Karlstad.
- Fransson, S och Sjörs, H. 1984. *Myrinventering i Värmland*. (opublicerad)
- Naturvårdsverket. *Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledning*. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 1994: *Myrskyddsplan för Sverige*.
- Naturvårdsverket. 2004. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000*.
Version 4: 2004-05-07.